

Sociální inovace pro budoucnost

-

Podrobné informace k výzvě a bližší popis klíčových aktivit

Milí zájemci, milé zájemkyně o realizaci projektu ve výzvě Sociální inovace pro budoucnost,

rádi bychom Vám představili, z čeho byste měli při přemýšlení o Vašem projektu vycházet, co je smyslem výzvy a jaké přístupy bude možné podpořit.

Z čeho vycházíme

Výzvy Operačního programu Zaměstnanost i Zaměstnanost plus na sociální inovace prošly svým vývojem a každá z nich stavěla na zkušenosti předchozí, podporovala a podněcovala k novému pojetí řešení existujících sociálních problémů, využití různých designových a evaluačních metod.

Tato výzva si klade za cíl podpořit realizátory, kteří se nespokojí jen s mírnou změnou aktuálního stavu či s částečnou úpravou služeb a vztahů. Chce podpořit ty, kteří:

- chtějí zásadně měnit současnou situaci,
- chtějí reagovat na výzvy budoucnosti, které naši společnost čekají,
- dokáží se dostat hlouběji pod povrch zásadních sociálních problémů a jejich příčin, vnímají je v širších souvislostech,
- mají zmapované dosavadní snahy jejich řešení,
- zaměřují se na předcházení problémů,
- chtějí do hloubky zkoumat potřeby lidí a hledat možnosti, jak na ně reagovat s otevřenou myslí bez upřednostňování vlastní ideální představy.

Hledáme realizátory otevřené rozmanitým přístupům, ochotné sdílet své know-how, kteří preferují spolupráci s dalšími aktéry, jsou ochotni naslouchat svým spojencům i oponentům.

Při tvorbě výzvy jsme vycházeli z výstupů projektu ForSI¹. Skupina významných expertů z ČR (sociologů, antropologů, politologů, akademiků, analytiků) měla za úkol s využitím tzv. foresightu (metoda umožňující odhalit budoucí výzvy a příležitosti) společně vytvořit přehled zásadních společenských problémů naší země, jejichž vývoj je předvídatelný v horizontu následujících 10 let a na které je potřeba včas reagovat. Tyto problémy byly označeny jako sociální časované bomby a byly podloženy mnoha sebranými daty. Na dokumenty vzešlé z projektu ForSI (sociální časované bomby, karty společenských problémů a průřezové

¹ Více o projektu ForSI se dozvíte na našem blogu: <https://www.podporujemeinovace.cz/forsi-uvod-do-foresightu/> a v [27. díle podcastu Ministerský jednorožec](#).

příčiny) odkazujeme u jednotlivých vybraných témat výzvy za účelem lepšího porozumění jejich obsahu a inspiraci pro další práci.

Ve výzvě rovněž vycházíme z “**Principů**” úspěšných inovačních projektů, které se prolínají všemi oblastmi a aktivitami, jež se v projektech odehrávají a je důležité být s nimi v souladu. Principy vychází z dobrých i špatných zkušeností inovačních projektů v OPZ.

Podporovaná témata

Každá předložená žádost o podporu musí reagovat na některé z těchto témat:

- zvyšující se výskyt duševních onemocnění
- růst pocitu nejistoty
- ztráta solidarity
- stárnutí populace
- posilování důvěry ve společnosti
- zvyšování sociálního kapitálu
- snižování osamělosti
- snižování předsudků ve společnosti
- zkvalitňování veřejných služeb, aby odpovídaly potřebám občanů
- podpora neformální péče a pečujících osob

Ke každému tématu uvádíme odkazy na dokumenty, které blíže vysvětlují jejich obsah a také odkazy na další inspirující zdroje: <https://www.podporujemeinovace.cz/vyzvy/socialni-inovace-pro-budoucnost/>

Možné přístupy k řešení témat

Reagovat na témata vytyčená ve výzvě lze různými způsoby. Níže uvádíme některé z nich, které dle našich zkušeností přinášejí funkční a neotřelá řešení.

- **Prevence, tedy snaha poznat problémy již v zárodku a reagovat na ně s cílem předejít jejich eskalaci**

Stejně jako ve zdravotnictví, i v sociální oblasti je jedním z užitečných přístupů prevence problémů, která je umožnit podchytit v jejich začátku nebo ještě předtím, než vzniknou. Důležité je rozpoznání faktorů, které problémům předcházejí a nalézt cesty, jak na ně reagovat.

- **Design služeb pro hledání nových řešení**

Dobrá a funkční řešení musí být postavena na potřebách klientů, tvořena s klienty a postupně ověřována jejich funkčností. Využití designu služeb je jedním z návodů, jak takovým tvůrčím procesem vývoje řešení při respektování potřeb lidí, kterých se týká, projít.

- **Převzetí a přizpůsobení řešení ze zahraničí**

V zahraničí existuje řada funkčních řešení, která by bylo možné využít i v našich podmínkách. Před jejich zavedením je však důležité zjistit specifika naší cílové skupiny, jejich potřeb a preferencí, abychom si ověřili, zda a v jaké podobě můžeme zahraniční model přenést.

- **Zkvalitňování veřejných služeb, aby více odpovídaly potřebám občanů**

Veřejné služby jsou vytvářeny a poskytovány v dobré víře, že občanům dostatečně pomáhají. Bez zjištění skutečných potřeb občanů, pravidelného kontaktu s nimi a vyhodnocování, zda nabízená služba naplňuje svůj účel, je však toto tvrzení problematické.

- **Tranzitivní design**

Designový proces nesleduje pouze tvorbu řešení, ale rovněž jeho zasazení do širších časových a společenských rámců. Tranzitivní design je nová podoba participativního designu, která staví na formulaci budoucích stavů, kterých chceme docílit a navržením cesty, jednotlivých kroků, dílčích řešení a strategií, které k tomuto stavu vedou.

- **Modelování budoucnosti (spekulativní design)**

Problémy, kterým dneska čelíme, se zdají zapeklité a neřešitelné. Občas je to ale z důvodu, že se na ně díváme starými způsoby jejich řešení. Spekulativní design pracuje s tvorbou artefaktů a scénářů, které nám dovolují se na problémy chudoby, duševního zdraví a dalších problémů dívat novým způsobem.

Podporované klíčové aktivity

Aktivity č. 1, 2 a 3 jsou povinné pro všechny podpořené projekty ve výzvě, ostatní níže uvedené aktivity je možné do žádosti zařadit v návaznosti na povahu projektu. Pro každou aktivitu uvádíme neúplný výčet možností a způsobů, kterými jde aktivitu naplnit.

1. Zjišťování potřeb a prohlubování znalostí o problému, stávající situaci a jeho možném budoucím vývoji

- zjišťování potřeb klientů a relevantních aktérů
 - empatické / hloubkové rozhovory
 - pozorování, stínování
 - uživatelský výzkum
 - tvorba person
- rešerše dostupné literatury a evidence, v rámci které se zjišťuje:
 - co se o problému a možných řešeních ví ve vědeckých kruzích?
 - jaké teorie pomáhají problém poznat, pochopit a osvětlit?
 - jakými cestami může vést řešení problému?
 - proč by tato řešení mohla fungovat?
- analýza a interpretace získaných informací

2. Tvorba a testování možných řešení problému

- ideace – vytváření nápadů, které mohou problém řešit
- prioritizace – výběr nadějných řešení
- vytváření prototypů na základě informací zjištěných při identifikaci pravé příčiny problému
- testování prototypů – výběr nejlepších řešení a ověření jejich potenciálu na základě rychlého testování prototypu na (malém) vzorku cílové skupiny

3. Navázání spolupráce a spolutvorba se všemi důležitými aktéry

- analýza stakeholderů, tvorba empatických map a person
- vyhledávání vhodných organizací a jednotlivců pro spolupráci při tvorbě řešení (může se jednat o neziskové organizace, veřejnou správu, univerzity, uživatele, komunity, zahraniční partnery, nezávislé experty)
- dojednání aktivní spolupráce s relevantními aktéry
- vzájemné sladění v oblasti znalostí, očekávání a způsobů spolupráce
- společný vývoj, úpravy a tvorba řešení či služby
- vyhodnocování prototypů, diskuse průběžných zjištění
- budování vztahů a důvěry mezi aktéry systému

4. Reflexe možných budoucností (spekulativní / tranzitivní design)

- reflexe trendů budoucího vývoje v dané oblasti
- prioritizace klíčových nejistot v dané oblasti
- formulace možných scénářů budoucnosti
- formulace žádoucích vizí v dané oblasti
- (kolaborativní) tvorba artefaktů reprezentujících možné (žádoucí či nežádoucí) budoucnosti
- (kolaborativní) promyšlení intervencí podporujících uskutečnění konkrétní vize
- diskuse ve fokusních skupinách zaměřené na možnosti budoucího vývoje

5. Vyhodnocování

- průběžný sběr dat a zjišťování co ne/funguje
- navázání spolupráce s evaluátory, propojení evaluace a projektu
- hledání dostupných dat (datových zdrojů) a možností ověření řešení
- příprava evaluačního designu pro ověření řešení
- příprava na případnou realizaci cost-benefit analýzy

6. Prohlubování znalostí věcných témat a používaných metod

- prohlubování znalostí ve věcné oblasti, na kterou se projekt zaměřuje
- prohlubování znalostí zvyšování kapacit v oblasti designového myšlení, designu zaměřeného na člověka (HCD), behaviorálních teorií, thinking with an open mind, networkingu, identifikace a úprava procesů nutných pro to, aby se dalo testovat, vyhodnocovat, sdílet a průběžně upravovat služby organizace, vzdělávání v oblasti spekulativního designu, tranzitivního designu, foresightu

Povinné výstupy všech projektů

Níže uvedené výstupy projektu musí být uvedeny v indikátoru 805 000².

1) Shrnující dokument – Co jsme v projektu zjistili a co jsme se naučili?

S koncem projektu budeme chtít, abyste vytvořili dokument, ve kterém shrnete, co a proč jste v rámci projektu dělali, jak se projekt vyvíjel, co všechno jste zkusili a jak se vším plánujete dál naložit. Tento dokument je nutné předložit nejpozději se závěrečnou zprávou o realizaci projektu. Dokument popíše příběh vašeho projektu, měl by sloužit k tomu, aby si čtenář dokázal představit, jak projekt probíhal a proč.

Dokument bude obsahovat:

- shrnutí průběhu projektu: co všechno jsme kdy dělali, odkud kam jsme došli, co jsme všechno zkusili
- popis rozhodnutí, která v projektu proběhla (proč jsme se vydali právě touto cestou, proč jsme zkusili toto, a ne něco jiného, na základě čeho rozhodnutí proběhla)
- shrnutí výstupů, aneb co vše jsme vytvořili
- co jsme zjistili, jak jsme to použili a jak budeme využívat dál po skončení projektu
- co jsme se naučili, co nás překvapilo

2) Krátké shrnutí projektu a jeho výstupů

² Počet napsaných a zveřejněných analytických a strategických dokumentů (vč. evaluačních). Aby se tyto dokumenty daly započítat do hodnoty indikátoru 805 000, tak musí naplnit jeho definici – podstatné je zejména jejich zveřejnění.

Druhým povinným výstupem je materiál na jednu stranu A4 o projektu, který shrne jeho průběh a výsledky. Tento materiál je nutné předložit nejpozději se závěrečnou zprávou o realizaci projektu. Bude sloužit pro prezentaci projektu a jeho výstupů a zjištění.

Zdroje a inspirace

Design služeb:

Jak by měli vypadat skvělé služby popisujeme v sérii článků na blogu Podporujeme inovace: <https://www.podporujemeinovace.cz/principy-skvelych-sluzeb-i-vize-evidence/>

Rozhodně doporučujeme i 15 principů skvělých služeb od Lou Downe: <https://good.services/15-principles-of-good-service-design>

Zkušenosti z organizací pak shrnují tyto dvě série článků: <https://www.podporujemeinovace.cz/co-prinesl-design-sluzeb/> a <https://www.podporujemeinovace.cz/jak-zacit-s-designem-sluzeb-i/> a [14.](#) a [15.](#) díl podcastu [Ministerský jednorožec](#).

Foresight:

Projděte si třídílnou sérii na blogu Podporujeme inovace, obsahuje mnoho odkazů na další zdroje a informace:

<https://www.podporujemeinovace.cz/forsi-uvod-do-foresightu/>

Rozcestník foresightových metod: <https://www.ceskepriority.cz/foresight#rozcestnik-metod>

Spekulativní a tranzitivní design

Pro základní orientaci doporučujeme stručné články od KISK: <https://kisk.phil.muni.cz/100metod/pristupy/tranzitivni-design> a <https://kisk.phil.muni.cz/100metod/pristupy/spekulativni-a-kriticky-design>

K rozdílům mezi tranzitivním designem a designem služeb si přečtěte třetí kapitolu v knize *Designěři jako vizionáři: Perspektivy tranzitivního designu ve vzdělávání* (<https://kisk.phil.muni.cz/transitiondesign/vystupy/kniha>).

Pro představu metod si projděte inspirativní karty: <https://kisk.phil.muni.cz/transitiondesign/vystupy/karty>